

KOLMIPORTAINEN TUKE VARHAISKASVATUKSESSA

Keuruun kaupungin
varhaiskasvatus

Keuruun kaupunki
Sivistyspalvelut
Varhaiskasvatus

1. TUKEA TARVITSEVIEN LASTEN VARHAISKASVATUS

Varhaiskasvatuksen tukitoimet ovat varhaiskasvatuksen tietoista tehostamista, suunnitelmallista päivittäisen ympäristön ja toiminnan arviointia ja muokkaamista lasten tarpeiden mukaisesti. Ne eivät ole erillinen palvelu eivätkä siis edellytä lapsen diagnosointia tai lausuntoa.

Varhaiskasvatuksen tukitoimina ympäristöä ja kasvatustoimintaa mukautetaan lapsen tarpeiden mukaisesti ja varhaiskasvatuksen kuntouttavia elementtejä käytetään päivähoidon arjessa suunnitelmallisesti lapsen kehityksen tukena.

Varhaiskasvatusympäristö on fyysisten, psyykkisten ja sosiaalisten tekijöiden kokonaisuus. Fyysinen toimintaympäristö koostuu niistä tiloista, joissa toimitaan, erilaiset toimintaryhmät, joissa toimitaan sekä erilaiset materiaalit ja välineet. Psyykinen toimintaympäristö pitää sisällään sen ilmapiirin, jossa toimitaan sekä ne toimintamuodot, joita käytetään. Sosiaalinen toimintaympäristö muodostuu kasvattajien ja lasten välisestä vuorovaikutuksesta. Kaikkia näitä ympäristöjä mukautetaan lapsen tuen tarpeen mukaan.

Kasvatustoiminnan mukauttamisella voidaan lisätä lapsen toiminnan mahdollisuuksia. Se mahdollistaa myös tarvittavien taitojen ja valmiuksien harjaannuttamista. Kasvatustoimintaa voidaan mukauttaa 1. eriyttämällä, 2. toiminnan sisältöjä ja menetelmiä mukauttamalla, 3. perustaitoja harjaannuttamalla sekä 4. lapsen itsetuntoa vahvistamalla.

1. *Eriyttämisellä* tarkoitetaan tilanteen ja toiminnan mukaan suunnitelmallisesti valittua ryhmämuotoa, joka tukee lapsen kehittymistä ja oppimista hänen tarpeidensa mukaisesti. Olennaista on käyttää päivittäisen toiminnan tilanteita ja harjoittaa lapselle mielekkäitä ja merkityksellisiä taitoja.
2. *Toiminnan sisältöjä ja menetelmiä mukautetaan* vastaamaan eri-ikäisten ja eri kehitysvaiheissa olevien lasten tarpeita. Lapsen yksilölliset tarpeet nivotaan yhteen ryhmän tavoitteiden kanssa. Tärkeää on ottaa huomioon lapsen kiinnostuksen kohteet.
3. *Perustaitojen harjaannuttaminen* on yksi varhaiskasvatuksen perustehtävä. Perustaitojen saavuttaminen tuo lapselle itsenäisyyttä ja omatoimisuutta. Perustaitoja tulee voida harjoittaa kiireettä, turvallisessa ja kannustavassa ilmapiirissä.
4. *Lapsen itsetunnon vahvistaminen* on hänen kokonaiskehityksensä kannalta tärkeää. Vertaisryhmällä on merkittävä osuus lapsen itsetunnon muodostumisessa. Lapsen myönteinen kohtaaminen ja hyväksyvä suhtautuminen ja kannustaminen ja onnistumisen huomaaminen ovat tärkeitä. Lapsen vahvuuksien huomaaminen toiminnassa tukee hänen itsetuntonsa kehittymistä. Lapselle on tärkeää, että saa paljon onnistumisen kokemuksia ja häntä ohjataan tunnistamaan omia vahvuuksiaan.

Varhaiskasvatuksen kuntouttavia elementtejä ovat: 1. päivästruktuurin vahvistaminen, 2. vuorovaikutuksen vahvistaminen, 3. lapsen oman toiminnan ohjaus ja 4. kehityksen osa-alueiden tukeminen.

1. *Struktuuri* eli rakenne käsittää ajan, paikan, henkilöstön ja toimintojen säännöllisyyden. Asioiden pitäisi toistua mahdollisuuksien mukaan samassa järjestyksessä, jolloin se tukee lapsen muistin ja kielen kehittymistä. Tilanteiden ennakointi ja tapahtumien jäsentäminen on helpompaa ja lapsi oppii tietämään minkälaista käyttäytymistä häneltä odotetaan.
2. *Vuorovaikutus lapsen ja aikuisen välillä* on kasvatuksellisen toiminnan perusta. Ilman luottamuksellista, hyvää vuorovaikutussuhdetta on lapsen muu tukeminen hankalaa. Tärkeää on, että lapsen tarpeet tunnistetaan ja niihin vastataan ja lapsi kokee tulleen kuulluksi. Vuorovaikutuksen tukeminen on hyvin monimuotoista: yhteinen kommunikaatiotapa (kuvat ja

viittomat apuna), vuorovaikutukseen saaminen, aloitteiden tekeminen, puhumisen ja kuuntelun vuorottelu, katsekontakti ja toisen tunteiden huomioon ottaminen.

3. *Oman toiminnan ohjauksen* pulmat voivat liittyä erilaisiin tuen tarpeisiin. Lasta ohjataan ajattelemaan, tekemään päätöksiä ja ymmärtämään oman toimintansa seurauksia. Toiminnan kuvittaminen ja sanoittaminen auttavat lasta ohjaamaan omaa toimintaansa ja samalla sisäinen puhe kehittyy.
4. Lapsen kehityksessä voi olla osa-alueita, jotka kaipaavat enemmän tukea kuin muut. *Yksittäisen kehityksen osa-alueen tukeminen* liitetään luontevasti osaksi lapsen päivähoitopäivää ja menetelmät ja sisällöt valitaan yksilöllisesti. Mikäli lapsi saa suunnitelmallista opetusta tai kuntoutusta esim. puhe-, toiminta- tai fysioterapeutin ohjaamana suunnitellaan tuki yhdessä näiden asiantuntijoiden kanssa.

Varhainen puuttuminen

Lapset ovat yksilöitä, joilla on omat vahvuutensa, intressinsä ja tuen tarpeensa. Varhaiskasvatuksessa kiinnitetään huomiota varhaiseen puuttumiseen, mikä tarkoittaa sitä, että lapsen tarvitsemat tukitoimet aloitetaan heti, kun huoli lapsen kehityksestä herää ja tuen tarve on havaittu. Erityistä tukea tarvitsee lapsi, jonka kehityksen jostakin osa-alueesta vanhemmat, terveydenhuolto tai varhaiskasvatuksen henkilöstö on huolissaan. Lapsen kasvua ja kehitystä tuetaan erityispedagogisilla toimenpiteillä.

Tuen tarpeen arviointi

Varhaiskasvatuksessa tuen tarpeen arvioinnin lähtökohtana on vanhempien ja kasvatushenkilöstön havaintojen yhteinen tarkastelu tai lapsen aiemmin todettu erityisen tuen tarve. Lapsen tuen tarve voi ilmetä fyysisen, tiedollisen, taidollisen, tunne-elämän tai sosiaalisen kehityksen osa-alueilla eripituisia aikoja. Tuen tarvetta voi ilmetä myös tilanteissa, jossa lapsen kasvuolot vaarantuvat tai ne eivät turvaa lapsen terveyttä ja kehitystä.

Lapsen tuen tarpeen arvioinnissa on tärkeää tunnistaa ja määritellä lapsen yksilölliset toimintamahdollisuudet eri ympäristöissä ja erilaisissa kasvatuksellisissa tilanteissa sekä niihin liittyvät tuen ja ohjauksen tarpeet. Tuen suunnittelun pohjaksi on olennaista luoda kokonaiskuva lapsesta, hänen vahvuuksistaan ja häntä kiinnostavista ja innostavista asioista.

Arvioinnin tueksi voidaan tarvittaessa hankkia lapsen tuen kannalta tarkoituksenmukaisen asiantuntijan lausunto. Varsinaiset varhaiskasvatuksen tukitoimet lapselle aloitetaan kuitenkin heti, kun tuen tarve on havaittu. Tarvittaessa voidaan vanhempien kanssa yhdessä sovitulla tavalla konsultoida varhaiskasvatuksen omia tai muiden tahojen asiantuntijoita. Tärkeää on ennaltaehkäistä lapsen tuen tarpeen kasautumista ja pitkittymistä.

Tuen järjestämisen periaatteet ja yksilöllistäminen

Tuki järjestetään mahdollisimman pitkälle yleisten varhaiskasvatuspalvelujen yhteydessä niin, että lapsi toimii ryhmän jäsenenä muiden lasten kanssa ja hänen sosiaalisia kontaktejaan tuetaan ryhmässä. Lapsen tarvitsemat tukitoimet pyritään aloittamaan mahdollisimman varhaisessa vaiheessa. Osana tuen järjestämistä tehostetaan yhteistyötä vanhempien ja varhaiskasvatuksen henkilöstön kesken kasvatuskumppanuuden hengessä.

Lapsen fyysistä, psyykkistä ja kognitiivista ympäristöä mukautetaan vastaamaan lapsen tarpeita. Päivittäisessä toiminnassa huomioidaan eriyttäminen, perustaitojen harjaannuttaminen sekä lapsen

itsetunnon vahvistaminen. Lisäksi tiivistetään suunnitelmallisesti arjen kuntouttavia elementtejä, kuten struktuuria, hyvää vuorovaikutusta, lapsen oman toiminnan ohjausta sekä ryhmätoimintaa. (ks. em.)

Lapsen tuen tarpeen määrittely ja järjestäminen sisällytetään lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaan. Suunnitelmassa kuvataan, miten lapsen yksilöllinen ohjaus ja varhaiskasvatus sovitetaan yhteen ja mitä muutoksia kasvatuksellisessa toiminnassa ja fyysisessä ympäristössä toteutetaan. Eri tahoilla lapselle laaditut kasvatus-, kuntoutus- ja lapsen esiopetuksen suunnitelmat sovitetaan yhteen yhtenäiseksi kokonaisuudeksi. Päivähoidon, esiopetuksen ja koulun alkaessa sekä hoitopaikkojen vaihtuessa tai muissa lapsen siirtymävaiheissa huolehditaan tuen jatkuvuudesta.

Tukipalvelut

Lapsen tarpeen mukaan varhaiskasvatukseen voi liittyä muita tukipalveluja esim. kuntoutusohjaus, terapiat ja erityiskasvatus ja -opetus. Näiden tukipalveluiden liittäminen varhaiskasvatukseen on joskus haasteellista. Tukipalvelut pyritään järjestämään kokonaiskuntoutuksena siten, että lääketieteellinen ja kasvatuksellinen kuntoutus muodostavat yhtenäisen kokonaisuuden. Siksi onkin tärkeää yhdessä sopia toimintatavoista ja tavoitteista.

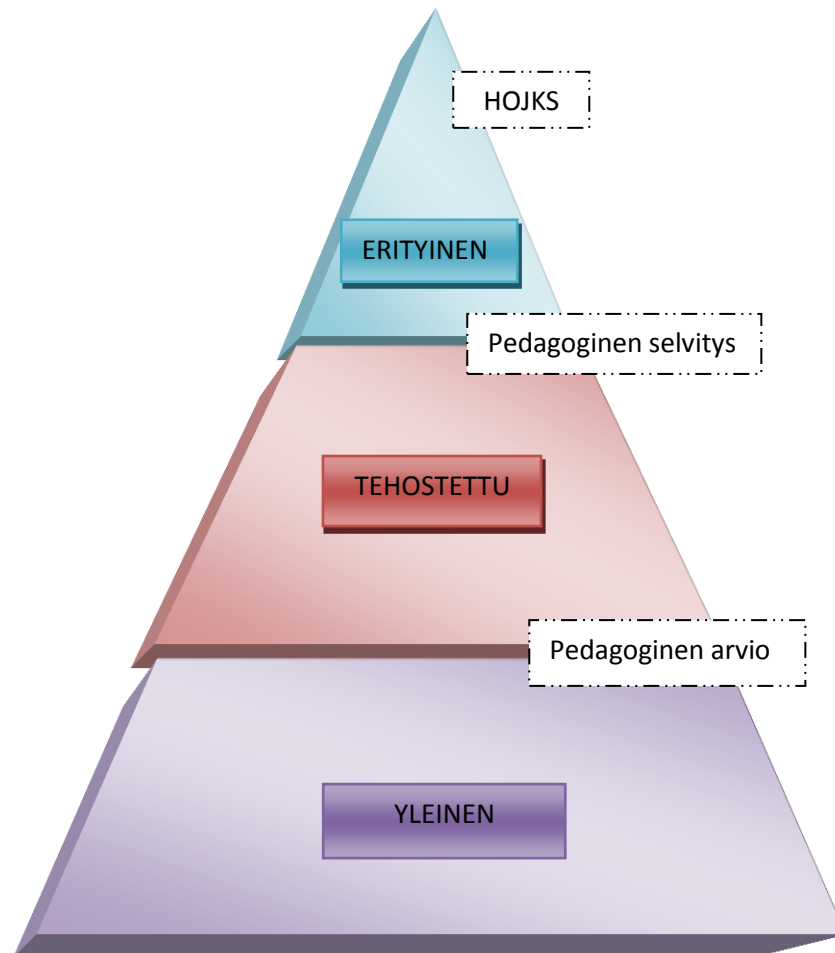
Keuruun kaupungissa lapsille tarjottavat terapiat tuotetaan terveydenhuollon tai Kelan järjestäminä palveluina. Lisäksi päivähoidossa työskentelee kiertävä erityislastentarhanopettaja ja esiopetuksessa koulujen erityisopettajat. Kehitysvammanneuvola järjestää puolestaan kuntoutusohjausta. Lisäksi Keuruulla on mahdollisuus perhetyöntekijöiden palveluihin. Päivähoito on usein yksi osa lapsen kuntoutusta.

Varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen jatkumo

Varhaiskasvatussuunnitelma yhdessä esiopetus- ja perusopetussuunnitelman kanssa muodostavat lapsen hyvinvointia, kasvua ja oppimista edistävän kokonaisuuden. Varhaiskasvatuksen ja koulujen välinen yhteistyö ja tiedon siirtyminen on tärkeää etenkin ns. nivelvaiheissa, sillä siten pystytään tukemaan lapsen kokonaisvaltaista kehitystä. Tiedon siirron lisäksi tärkeää on arvioida lapsen toimintaedellytyksiä uudessa ympäristössä ja tilanteessa.

Keuruulla jokainen lapsi osallistuu esiopetusvuonna kouluvalmiuden ryhmätutkimukseen, mikäli vanhemmat antavat siihen luvan. Tutkimuksen jälkeen lapsen tarvitsemista tuki- ja jatkotoimista sovitaan moniammatillisesti. Tiedot näistä tutkimuksista siirtyvät vanhempien luvalla tulevalle opettajalle ns. monialaisissa oppimisen ja koulunkäynnin tuen tiedonsiirtopalaverissa. Mikäli lapselle on tehty HOJKS tai hänelle on kirjattu esiopetussuunnitelmaan tuen tarpeita, voi tuleva luokanopettaja halutessaan ja huoltajien suostumuksella osallistua tämän suunnitelman päivityskokoukseen jo keväällä ennen kuin lapsi aloittaa koulunkäynnin. Keuruulla koulujen erityisopettajat tutustuvat jo esiopetusvuoden aikana tuleviin tukea tarvitseviin lapsiin ja näin siirtyminen päivähoidosta kouluun helpottuu.

2. KOLMIPORTAINEN TUKI VARHAISKASVATUKSESSA

Kuva: Tuen kolmiportaisuus

Yleinen tuki

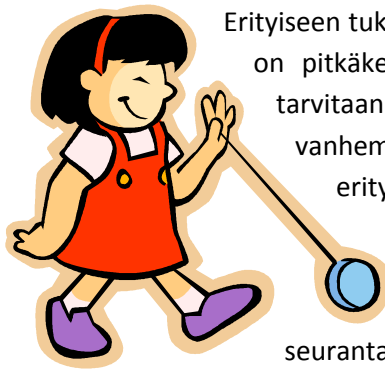
Kaikki lapset tarvitsevat kasvussaan ja oppimisessaan yksilöllistä tukea. Tuen antaminen varhaiskasvatuksessa edellyttää hoitopaikan ja vanhempien välistä kasvatuskumppanuutta, johon sisältyvät omahoitajamallin mukaiset aloituskeskustelut sekä varhaiskasvatussuunnitelman laatiminen ja sen säännöllinen tarkastaminen. Yleisen tuen pohjana on varhaiskasvatuksen laadukas perusta. Varhaiskasvatuksen laadukkaan perustan takaavat henkilökunnan toimiva yhteistyö, vahva perusosaamisen taso sekä lapsen kehityksen tuntemus. Laadukkaaseen perustaan kuuluvat myös erityisen tuen tarpeen tunnistaminen ja ennaltaehkäisy, lapsen ikätason mukaiset lapsiryhmät ja tilat sekä toiminnan yleinen suunnittelu ja kehittäminen. Käytännössä yleinen tuki toteutetaan oppimisympäristön järjestämisellä lapsiryhmän mukaiseksi, toiminnan eriyttämisellä erilaisissa pienryhmissä ja toimivan arjen rakentamisella lapselle.

Tehostettu tuki

Kun lapsen tuen tarve lisääntyy ja moninaistuu, lapsen kasvua ja oppimista tuetaan tehostetusti. Tehostettuun tukeen liittyy ennalta ehkäisevä, lapsen kasvun ja kehityksen riskejä tunnistava näkökulma. Tehostettua tukea tarjotaan, jos vanhempien tai kasvatushenkilöstön huoli lapsen kehityksestä herää. Käytännössä tehostetussa tuessa lapsen havainnoimista lisätään ja lapselle tehdään havaintojen pohjalta pedagoginen arvio tuen tarpeesta yhteistyössä vanhempien, kasvatushenkilöstön, erityislastentarhanopettajan ja tarvittavien muiden asiantuntijoiden kanssa. Yhdessä sovitut tukitoimet otetaan välittömästi käyttöön. Ryhmän lastentarhanopettaja vastaa tukitoimien kirjaamisesta.

Erityinen tuki

Varhaiskasvatuksen erityisellä tuella tarkoitetaan vahvempien tukitoimien tarvetta ja käyttöönottoa. Erityinen tuki edellyttää vahvan perusosaamisen lisäksi myös erityispedagogista osaamista. Erityinen tuki on suunnitelmallista ja yksilöllistä lapsen tukemista, minkä lisäksi se edellyttää tavoitteellista yhteistyötä. Tuen kannalta on tärkeää, että eri tahojen laatimat kasvatus-, kuntoutus-, varhaiskasvatus- ja esiopetussuunnitelmat sovitetaan yhtenäiseksi kokonaisuudeksi.

Erityiseen tukeen siirrytään, kun tehostetun tuen menetelmät eivät riitä tai tuen tarve on pitkäkestoista ja intensiivistä. Erityisen tuen päätöksen tekemisen pohjalle tarvitaan pedagoginen selvitys. Se laaditaan moniammatillisesti yhdessä lapsen vanhempien kanssa. Pedagoginen selvitys sekä esityslomake lapsen ottamisesta erityiseen tukeen toimitetaan varhaiskasvatuspäällikölle päätöksen tekoa varten. Asiassa on aina kuultava lapsen kumpaakin huoltajaa, joten lapsen kummankin huoltajan tulee allekirjoituksellaan vahvistaa kantansa esityslomakkeessa. Erityisen tuen tavoitteet, menetelmät ja seuranta kirjataan lapselle tehtävään HOJKSiin.

Erityisen tuen päätös voidaan tehdä ennen esi- tai perusopetuksen alkamista tai esi- ja perusopetuksen aikana ilman sitä edeltävää pedagogista selvitystä ja oppimisen tehostetun tuen antamista, jos psykologisen tai lääketieteellisen arvion perusteella ilmenee, että lapsen opetusta ei vamma, sairauden, kehityksessä viivästymisen tai tunne-elämän häiriön tai muun vastaavan erityisen syyn vuoksi voida antaa muuten.

Yleensä erityisen tuen päätös tehdään aikaisintaan esiopetuksen alkaessa. Ainoastaan pidennettyä oppivelvollisuutta tarvitsevalle lapselle se tulee tehdä viisivuotiaana.

Jos erityiseen tukeen liittyy esitys pidennettyyn oppivelvollisuuteen ottamisesta, toimitetaan 1) pedagoginen selvitys, 2) esitys erityiseen tukeen ottamisesta sekä 3) esitys pidennettyyn oppivelvollisuuteen ottamisesta varhaiskasvatuspäällikölle, joka tarkastaa lomakkeet ja toimittaa ne sivistysjohtajalle päätöksentekoa varten. Asiassa on aina kuultava lapsen kumpaakin huoltajaa, joten huoltajien tulee allekirjoituksellaan vahvistaa kantansa esityslomakkeessa.

LAADUKAS VARHAISKASVATUS

HUOLI HERÄÄ

1. Konsultointi
huolesta

2. Keskustelu
jatkotoimenpiteistä

3. Konsultointi tarvittavista
tukitoimista
→ YLEISEN TUEN tukimuodot
käyttöön

4. Havainnointi ja arviointi
a) tuen tarpeen loppuminen
b) jatketaan yleistä tukea
c) jos annettu tuki ei riitä,
jatketaan tuen syventämistä
→ PEDAGOGINEN ARVIO

5. TEHOSTETUN TUEN
tukimuodot käyttöön

6. Arviointia
a) tuen tarpeen väheneminen
b) tuen tarpeen jatkoselvittely
→ PEDAGOGINEN SELVITYS

7. ERITYISEN TUEN päätös

8. HOJKS

9 Kouluun siirto

Ryhmän
lastentarhanopettaja

Omahoitaja/
perhepäivähoitaja

Päiväkodin johtaja
/vastaava
lastentarhanopettaja

Aluevastaava

Varhaiskasvatuspäällikkö

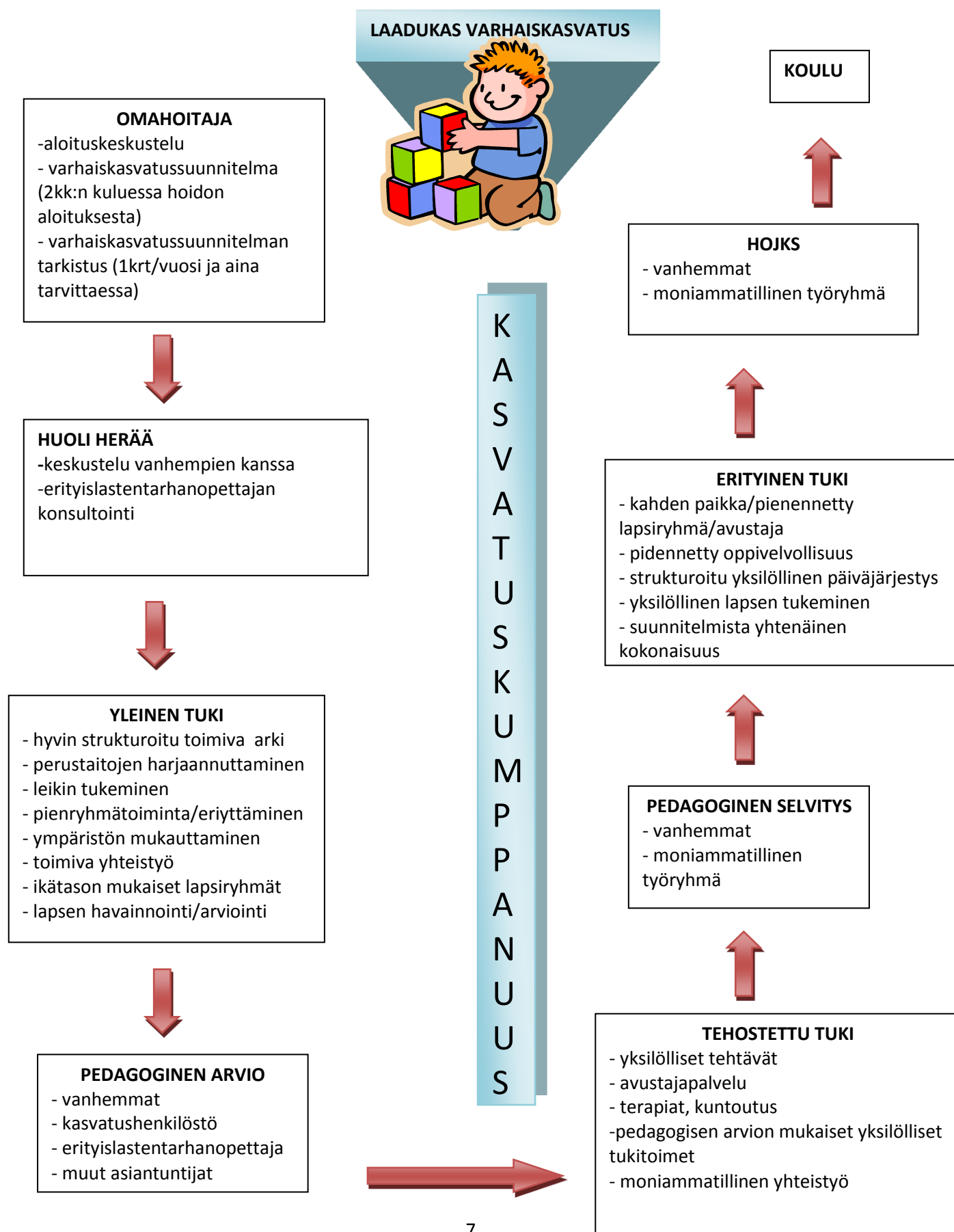
Kelto /elto

Muut asiantuntijat
- terapeutit
- sosiaalityöntekijä
- psykologi

Sivistysjohtaja

K
A
S
V
A
T
U
S
K
U
M
P
P
A
N
U
U
S

LAPSEN TUEN POLKU VARHAISKASVATUKSESSA

3. PIDENNETTY OPPIVELVOLLISUUS

Pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä olevilla oppivelvollisuus alkaa 6-vuotiaana esiopetuksella. Muilla oppilailla se alkaa perusopetuksen ensimmäisellä vuosiluokalla 7-vuotiaana. Yleisen oppivelvollisuuden mukaan opiskelevien oppilaiden oppivelvollisuus kestää 10 vuotta. Useimmat suorittavat perusopetuksen oppimäärän yhdeksässä vuodessa. Yksi ylimääräinen vuosi oppivelvollisuutta takaa sen, että oppilas on vielä oppivelvollinen, vaikka jäisi kerran luokalleen. Pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä oleva oppilaskaan ei aina käytä oppivelvollisuuden suorittamiseen 11 vuotta. Pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä olevalla 11 vuotta täytyttyä vain siinä tapauksessa, että hän aloittaa oppivelvollisuuteen kuuluvan esiopetuksen 6-vuotiaana ja käyttää lain antaman mahdollisuuden saada esiopetusta kaksi vuotta tai jää luokalleen.

Pidennetty oppivelvollisuus tarkoittaa oppivelvollisuuden alkamista vuotta säädettyä aiemmin, oppivelvollisuus ei pidenny perusopetuksen keskeltä tai lopusta. Esimerkiksi siinä tapauksessa, että pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä oleva oppilas aloittaa 6-vuotiaana oppivelvollisuuteen kuuluvalla esiopetuksella, käy esiopetusta yhden vuoden, koska hänen katsotaan olevan valmis aloittamaan perusopetus, hän suorittaa oppivelvollisuutensa yleensä kymmenessä vuodessa.

Pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä 5-vuotiaana aloitettu ns. oppivelvollisuutta edeltävä esiopetus on samojen esiopetuksen normien alaista kuin ilman tätä päätöstä olevien oppilaiden vastaava 6-vuotiaana aloitettu esiopetus. Esiopetusta voidaan antaa vain perusopetuslaissa ja päivähoitolaissa säädetyissä paikoissa. Kunta päättää pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä olevan lapsen esiopetuksen järjestämispaikasta. Esiopetus toteutetaan aina esiopetuksen opetussuunnitelman mukaisesti riippumatta siitä, missä sitä annetaan. Lapsella on oikeus vähintään 700 tuntia lukuvuodessa kestävään esiopetukseen. Lapsen ollessa 5-vuotias huoltaja valitsee, osallistuuko lapsi esiopetukseen, 6-vuotiaana se on osa oppivelvollisuuden suorittamista.

Pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä oleva oppilas on aina myös erityistä tukea saava oppilas. Näin ollen hänelle on tehtävä hallintopäätös molemmista sekä pidennetyn oppivelvollisuuden piiriin ottamisesta että erityisen tuen antamisesta. Päätös tulee tehdä pääsääntöisesti ennen oppivelvollisuuden alkua, jo 5-vuotiaana. Silloin oikeus oppivelvollisuutta edeltävään, maksuttomaan esiopetukseen voi toteutua sen vuoden syksystä, jolloin lapsi täyttää 5 vuotta eli vuotta ennen hänen oppivelvollisuutensa alkua. Keuruun kaupungissa päätöksen pidennetystä oppivelvollisuudesta tekee sivistysjohtaja.

Pidennetyn oppivelvollisuuden ja samalla kertaa tehtävän erityisen tuen ensikertaisen päätöksen perusteluina tulee olla psykologinen tai lääketieteellinen lausunto. Tässä tapauksessa ei tarvita pedagogista selvitystä. Se toimivaltainen viranomainen, joka tekee päätöksen, harkitsee päätöksen sisältöä virkavastuulla ottaen huomioon asiantuntijalausunnon, mutta asiantuntijalausunto ei sinällään voi sitoa päätöksentekijää.

Esiopetuksen aloittaminen ja kesto sekä perusopetuksen aloittaminen tulee suunnitella lapsen kokonaistilanteen, edistymisen ja tuen tarpeen perusteella. Jos lapsi aloittaa esiopetuksen suoraan oppivelvollisuutena 6-vuotiaana, ratkaisu siitä kestääkö esiopetus yhden vai kaksi vuotta, tehdään ensimmäisen esiopetusvuoden aikana vasta siinä vaiheessa, kun nähdään onko lapsi valmis siirtymään

ensimmäiselle luokalle jo yhden esiopetusvuoden jälkeen vai tarvitseeko hän vielä toisen vuoden esiopetusta.

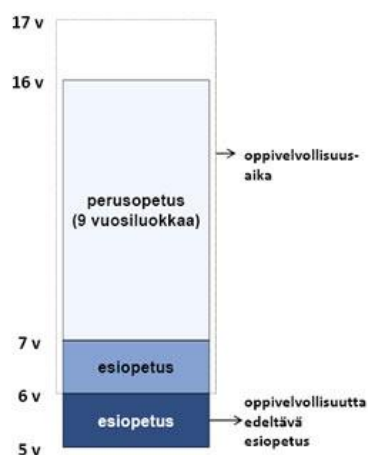
Huoltajalle on tärkeää kertoa, että jos hän valitsee oppivelvollisuutta edeltävän esiopetuksen 5-vuotiaana, lapsi aloittaa silloin perusopetuksen 7-vuotiaana. Kolmas esiopetusvuosi voi tulla kysymykseen vain hyvin poikkeuksellisesti. Tällainen päätös voidaan tehdä vain siinä tapauksessa, jos esiopetuksen toisen vuoden aikana tai sen loppupuolella havaitaan, ettei lapsi ole esiopetuksen aikana edistynyt tavoitteiden mukaisesti, mutta hänellä olisi potentiaalia selviytyä perusopetuksessa merkittävästi korkeampien tavoitteiden mukaisesti kuin silloin, jos hän aloittaisi perusopetuksen 7-vuotiaana. Tällainen harvinainen tilanne voi johtua esimerkiksi siitä, että lapsi on esiopetuksen aikana ollut pitkiä aikoja sairaana.

Aina, jos lapsi ei aloita perusopetusta 7-vuotiaana, tehdään hänelle perusopetuslain 27 §:n mukainen päätös. Sen mukaan opetuksen järjestäjä voi psykologisten ja tarvittaessa lääketieteellisten selvitysten perusteella antaa lapselle luvan aloittaa perusopetus vuotta säädettyä myöhemmin.

Kolme tapaa järjestää pidennetty oppivelvollisuus

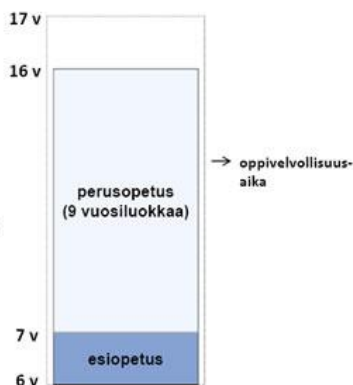
1. tapa: Oppivelvollisuutta edeltävä esiopetus 5-vuotiaana

Lapsi aloittaa oppivelvollisuutta edeltävässä esiopetuksessa sinä vuonna, kun hän täyttää viisi vuotta, jatkaa toisen vuoden oppivelvollisuuden suorittamiseen kuuluvassa esiopetuksessa ja aloittaa tämän jälkeen perusopetuksen.

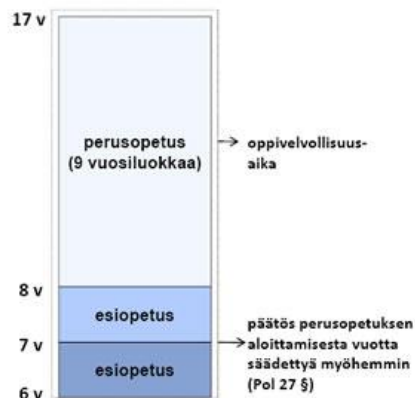
2. tapa: Esiopetuksen aloittaminen 6-vuotiaana

Lapsi aloittaa pidennettyyn oppivelvollisuuteen kuuluvan esiopetuksen sinä vuonna, kun hän täyttää kuusi vuotta ja opiskelee esiopetuksessa yhden vuoden, minkä jälkeen hän aloittaa perusopetuksen.

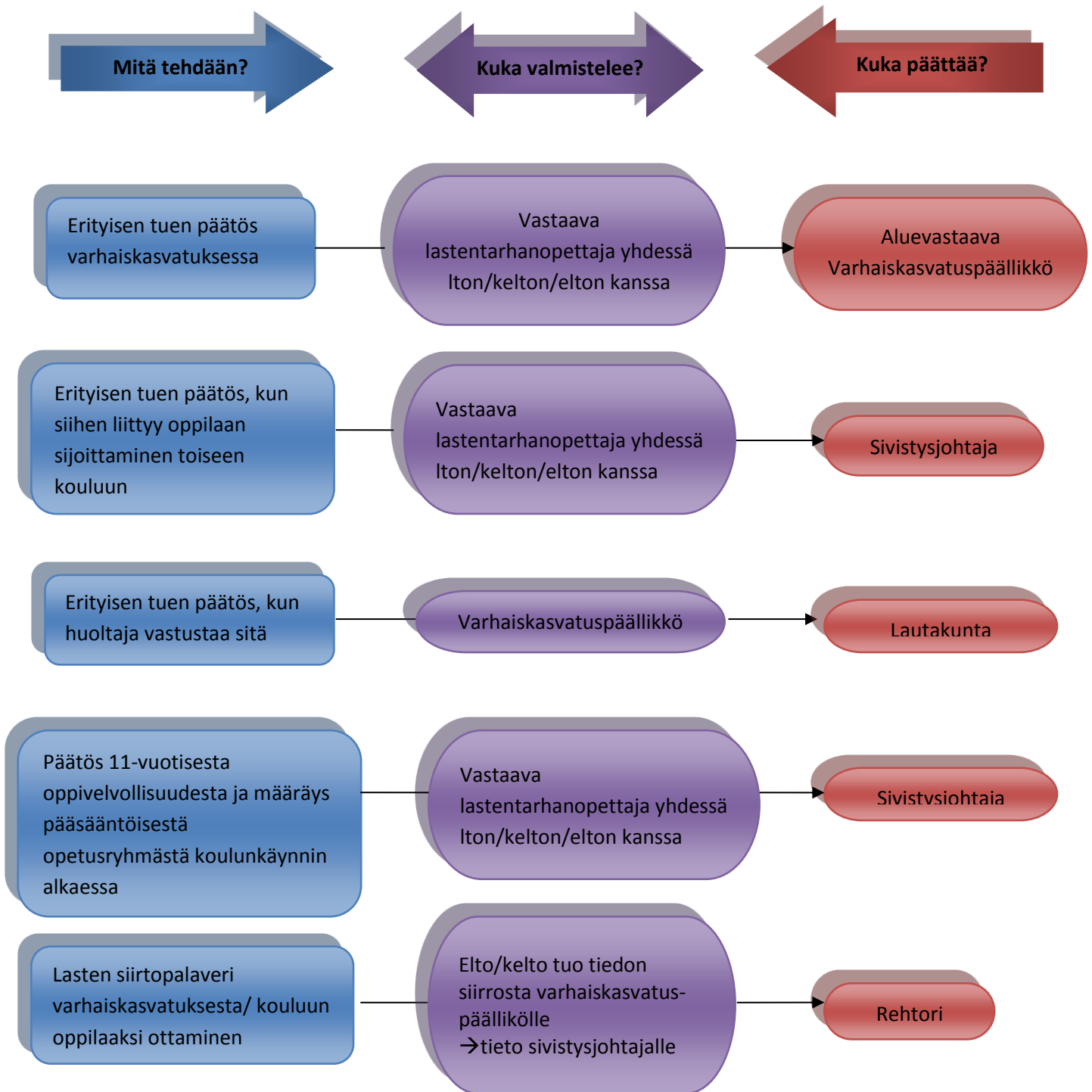
3. tapa: Perusopetuksen myöhempi aloittaminen

Lapsi aloittaa pidennettyyn oppivelvollisuuteen kuuluvan esiopetuksen sinä vuonna, kun hän täyttää kuusi vuotta ja opiskelee esiopetuksessa kaksi vuotta. Tällöin lapsi aloittaa perusopetuksen vuotta säädettyä myöhemmin eli sinä vuonna, kun hän täyttää 8 vuotta. Perusopetuksen myöhemmästä aloittamisesta on tehtävä erillinen hallintopäätös.

(Lähde: Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet luku 5.1.5)

PIDENNETYN OPPIVELVOLLISUUDEN OPPILAIKEN TUEN HALLINNOLLISTEN PÄÄTÖSTEN POLKU

4. KAKSIPAIKKAISUUS LAPSIRYHMÄSSÄ

Kriteerit kahdenpaikkaisuudelle

Arvioidaan aina lapsikohtaisesti – ratkaisevaa on tarvittavien erityistoimenpiteiden määrä:

- Erityinen huomioiminen ja ohjaaminen ryhmässä (esim. poikkeavan levottomasti tai keskittymättömästi käyttäytyvä lapsi, poikkeavan arka ja vetäytyvä lapsi, lapsi jolla on kommunikoinnin tai ymmärtämisen vaikeutta)
- Säännöllinen pienryhmä- ja/tai yksilöohjaus kuntoutussuunnitelman mukaisesti
- Tavanomaista perusteellisempi kehityksen seuranta (liittyy usein edellisiin tai kyseessä silloin, kun lapsen kehitysongelmien selvittely on alkuvaiheessa ja päivähoidon havaintoja tarvitaan kehitysongelmien määrittelyssä)
- Tavanomaista tiiviimpi työskentely vanhempien kanssa (liittyy usein edellisiin, lisäksi vanhemmilla voi olla erityistä tuen tarvetta)
- Yhteistyö erityistyöntekijöiden ja ulkopuolisten tahojen kanssa (liittyy edellisiin)
- Lisäksi voidaan ottaa huomioon myös lapsiryhmän erityispiirteitä (koko, koostumus, henkilökuntarakenne yms.)

Ks. liite 4: kahdenpaikkaisuushakemus

5. VUOSITTAINEN TILASTOINTIPÄIVÄ 20.9

Opetushallitus kerää koulutuksen kustannus- ja suoritustietoja valtionosuusjärjestelmän ylläpitoa, kustannusseurantaa ja koulutuksen arviointia varten. Vuosittainen tilastointipäivä on 20.9 ja koskee varhaiskasvatuksen osalta esiopetuksessa olevien lasten oppilastietomääriä.

Tilastoinnissa huomioidaan esiopetuksessa olevien lasten tuen tarpeet. Tehostetun ja erityisen tuen lapsista kunta saa isomman valtionosuuden kuin yleisessä tuessa olevista lapsista.

Keuruulla on tavoitteena, että kaikki tiedossa olevat tuen tarpeet arvioidaan ja lapsille tehdään tehostetun ja erityisen tuen suunnitelmat ennen tilastointipäivää 20.9. Esiopetusryhmän opettaja antaa selvityksen ryhmänsä tehostetun ja erityisen tuen tarpeista vuosittain 15.9 mennessä varhaiskasvatuspäällikölle. Jos kyseessä on erityisen tuen tarve/pidennetty oppivelvollisuus, toimitetaan varhaiskasvatuspäällikölle esitys erityiseen tukeen/pidennettyyn oppivelvollisuuteen ottamisesta tarvittavien liitteineen viimeistään 10.9 hallinnollista päätöksentekoa varten.

6. TIEDONSIIRTOMENETTELYT

A. TIEDONSIIRTOMENETTELY VARHAISKASVATUKSESTA ESIOPETUKSEEN

- Vanhemmilta lupa siirtää tiedot (vasu, lausunnot, lenet) samaan tai uuteen yksikköön
- Siirtovaiheiden lupakaavakkeeseen (lapsen vasu/lapsen tuen suunnittelu/takasivu) huoltajien allekirjoitukset = huoltajien kirjallinen lupa tiedonsiirtoon (Liite 2),
- Esiopetuksen alkaessa vasu on pohjana esiopetuksen oppimissuunnitelman teossa, jonka jälkeen vasu annetaan kotiin

B. TIEDONSIIRTOMENETTELYT ESIOPETUKSESTA PERUSOPETUKSEEN

1) KOULUVALMIUDEN RYHMÄTEHTÄVÄT/ RYHMÄTUTKIMUS

- alkuperäinen ryhmäkohtainen kooste/yhteenveto (kelto)
 - lasten ryhmätutkimuksen alkuperäiset tehtäväpaperit (yksikön vastaava)
 - lasten ryhmätutkimuksen alkuperäinen lapsikohtainen kooste (yksikön vastaava)
 - lasten ryhmätutkimuslupalaput (yksikön vastaava, kelto)
- ➔ **siirretään/viedään kaikki ed. mainitut paperit lastenneuvolan terveydenhoitajalle, joka siirtää paperit edelleen kouluterveydenhuoltoon arkistoitavaksi.** Kouluterveydenhuollosta koulun laaja-alaiset erityisopettajat saavat ne tarvittaessa opetuksen tueksi.

2) ESIOPETUKSEN OPPIMISSUUNNITELMAT

- Kevään esiopetuksen oppimissuunnitelmakeskustelussa tulostetaan wilmasta oppimissuunnitelmista kaksi tulostetta. Huoltajat allekirjoittavat oppimissuunnitelmat. Huom. nimikirjoitukset ja nimenselvennykset tulee olla molemmilta huoltajilta.
 - Oppimissuunnitelmista toinen toimitetaan sivistystoimistoon (koulutoimisto) ja toinen annetaan huoltajille kotiin.
 - Yksikkö huolehtii siitä, että samaan kouluun menevien lasten wilmasta tulostetut ja allekirjoitetut oppimissuunnitelmat on koulukohtaisesti lajiteltu koulun nimellä varustettuihin kirjekuoriin. Oppimissuunnitelmat sekä vanhempien allekirjoittama tiedonsiirtolupa siirretään kaikki yhdessä suljetussa kirjekuoressa Kaupungintalon Sivistystoimistoon os. Multiantie 5, Keuruu.
 - Sivistystoimistosta oppimissuunnitelmat postitetaan ao. kouluihin.
- ➔ Tiedonsiirtolomake liitetään esiopetuksen oppimissuunnitelmaan
- Vanhemmat allekirjoittavat tiedonsiirtolomakkeen

3) TEHOSTETUN / ERITYISEN TUEN OPPIMISSUUNNITELMAT

- Lausunnot liitetään oppimissuunnitelmaan vanhempien kirjallisella luvalla. Asia tulee ottaa puheeksi esiopetuksen arviointikeskustelussa.
- Huoltajat allekirjoittavat oppimissuunnitelmat ja tiedonsiirtolomakkeen.
- Oppimissuunnitelmat ja lausunnot siirretään huoltajien kirjallisella luvalla sivistystoimistoon (koulutoimistoon) samoin kuin yleisen tuen oppimissuunnitelmat.
- Lapsen siirtyessä koulun erityisopetukseen, tehdään lapsen kokonaistilanteesta pedagoginen selvitys oppilaan erityistä tukea varten. Pedagogista selvitystä on tarvittaessa täydennettävä psykologisella tai lääketieteellisellä asiantuntijalausunnolla tai vastaavalla sosiaalisella selvityksellä.
- Pedagoginen selvitys ja asiantuntijalausunnot toimitetaan sivistystoimeen varhaiskasvatuspäällikölle /sivistysjohtajalle erityisopetussiirtopäätöksen yhteyteen.
- Erityistä tukea koskevan päätöksen toimeenpanemiseksi oppilaalle on laadittava henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma (HOJKS). Tarvittavilta osin se valmistellaan moniammatillisena yhteistyönä.

4) LAPSIKOHTAINEN KASVUNKANSIO/PORTFOLIO

- annetaan keväällä esiopetuksen päätyttyä kotiin vanhemmille/huoltajille
 - Lapsen itsearviointi, Elias Lönnrot laiva kotiin
- ➔ koulun alkaessa lapsi voi halutessaan viedä kansion opettajalleen luettavaksi

LAPSEN TUEN SUUNNITTELU

Liite 1

Kasvun ja oppimisen yleinen, tehostettu ja erityinen tuki

Kasvun ja oppimisen tuen muoto ☐ yleinen tuki ☐ tehostettu tuki ☐ erityinen tuki	Keskustelun ajankohta Aika: _____ Paikka: _____ Osallistujat: _____ _____ _____ _____ _____ _____
Tuen tarpeen osa-alueet ☐ Kielen kehitys (puhuminen, ymmärtäminen ja viestinnän mahdollistaminen) ☐ Fyysinen ja motorinen kehitys (terveys, kasvu ja liikkuminen) ☐ Sosiaalinen kehitys (vertaissuhteet, ryhmään kuuluminen ja leikki) ☐ Emotionaalinen kehitys (tunteiden hallinta ja empatia) ☐ Oppiminen (muisti ja ajattelu)	
Tuen muodot ja tavat _____ _____ _____ _____ _____ _____ _____ _____ _____ _____ _____ _____ _____ _____ _____	

This image shows a blank sheet of white paper with horizontal ruling lines. The lines are evenly spaced and extend across the width of the page. There are no margins, text, or other markings on the paper.

This image shows a blank sheet of white paper with horizontal ruling lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page. There are no margins, text, or other markings on the paper.

Lapsen kanssa työskentelevät asiantuntijat

Nimi: _____

Tehtävä: _____

Puhelin: _____

Sähköposti: _____

Tuen järjestämistapa ja -resurssit (terapia-ajat, tilat yms.)

Nimi: _____

Tehtävä: _____

Puhelin: _____

Sähköposti: _____

Tuen järjestämistapa ja -resurssit(terapia-ajat, tilat yms.)

Nimi: _____

Tehtävä: _____

Puhelin: _____

Sähköposti: _____

Tuen järjestämistapa ja -resurssit (terapia-ajat, tilat yms.)

Suunnitelman seuranta- ja arviointitapaamiset

Suunnittelu- ja tarkastuspalavereiden aikataulu

Uudelleen arvioinnin aikataulu

SIIRTOVAIHEITTEN LUPAKAAVAKE

Lapsen siirtyessä päivähoidosta esiopetukseen tarvitaan huoltajien lupa siirtää lapsen varhaiskasvatussuunnitelma esiopettajalle

- ☐ Annetaan lupa siirtää lapsen varhaiskasvatussuunnitelma esiopetukseen
- ☐ Ei anneta lupaa siirtää lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaa esiopetukseen

Lapselle tehdään kuntoutussuunnitelma.

- ☐ Lapsen varhaiskasvatussuunnitelman sisältämiä tietoja saa hyödyntää lapsen kuntoutussuunnitelman laadinnassa.
- ☐ Lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaa ei saa hyödyntää kuntoutussuunnitelman laadinnassa.

Aika: _____. _____. 20_____

Paikka: _____

Huoltajan allekirjoitus

Huoltajan allekirjoitus

Päivähoidon työntekijän allekirjoitus

ERITYINEN TUKI VARHAISKASVATUKSESSA

Henkilötiedot	Lapsen nimi	Henkilötunnus
	Nykyinen päiväkot	Ryhmä
	Huoltajan nimi ja osoite	Puhelinnumero
	Huoltajan nimi ja osoite	Puhelinnumero
Esitys		
Huoltajien kuuleminen	☐ Esitys tapahtuu päiväkodin aloitteesta ☐ Esitys tapahtuu huoltajan aloitteesta ☐ Huoltajan kanssa on neuvoteltu ☐ Huoltajan mielipide on myönteinen ☐ Huoltajan mielipide on kielteinen ☐ Huoltajan mielipide on liitteenä Paikka ja päivämäärä Huoltajan allekirjoitus Huoltajan allekirjoitus	
Perustelut	Esityksen perustelut (lastentarhanopettajien lausunnot tms.) ☐ Lausunto liitteenä	
Allekirjoitus	Paikka ja päivämäärä	Työntekijän allekirjoitus ja virka/toimi
Liitteet	☐ psykologinen tutkimus, lausunto liitteenä ☐ lääketieteellinen tutkimus, lausunto liitteenä	

Keuruun kaupunki
Varhaiskasvatus
Erityispäivähoito

HAKEMUS KAHDEN PAIKKAISUUDESTA LAPSIRYHMÄÄN

Lapsen nimi	Henkilötunnus
Osoite	
Huoltajat	
Päivähoitopaikka	

Lyhyt kuvaus lapsesta/diagnoosi

Selvitys lapsen erityisen hoidon, kasvatuksen ja /tai opetuksen tarpeesta

Päivähoidon edustaja ja huoltaja täyttävät hakemuksen yhdessä ja allekirjoittavat sen.
Hakemus liitteineen toimitetaan varhaiskasvatuspäällikölle.

Paikka ja aika

_____ . _____ . 20_____

Huoltajan allekirjoitus

Huoltajan allekirjoitus

Päivähoidon edustaja

Liitteet

- ☐ Lääkärintodistus
- ☐ Terveystodistajan todistus
- ☐ Psykologin lausunto
- ☐ Puheterapeutin lausunto
- ☐ Erityislastentarhanopettajan lausunto
- ☐ Muu, mikä _____

Hakemus saapunut

_____. _____. 20 ____

Varhaiskasvatuspäällikkö